

§ 18.

Da sklepi v skupščinah in v društvenih shodih obveljajo, treba je nadpolovične večine navzočih članov, samo predlogu o izobčenji rednih članov, o preuredbi pravil in o razdruženji morata pritrditi dve tretjini.

§ 19.

Član, ki hoče popustiti društvo, mora to najkasneje meseca decembra prijaviti društvenemu odboru, sicer ostane družtenik še jedno leto.

§ 20.

Poslovni jezik društvu je slovenski.

§ 21.

Prepire članov društva med seboj razsoja brez priziva razsodništvo, v katero voli vsaka stranka jednega sodnika (člana), odbor pa imenuje tretjega, ki vodi razpravo.

§ 22.

Kadar preneha društvo, pripade njegova imovina „Slovenski Matici“ v Ljubljani z nalogom, da jo vporablja v smislu teh pravil.

Pravosodje.

a) Nasprotje med tožbeno zahtevo in podlago tožbe ne ovira vgoditi zahtevi, — povračilo v smislu § 877, o. d. z.

A. prodal je s kupno pogodbo z dné 7. novembra 1883. opatu trapistov „de la Grace Dieu“ R. svoje posestvo „Nova vas“, nahajajoče se v deželni deski kranjski, z vsemi pritiklinami za kupnino 18.810 gld. 72 kr. Ker je deželno sodišče v Ljubljani A-jevo prošnjo za vknjižbo lastninske pravice na opatovo ime in zastavne pravice za kupnino v korist prosilčevo gledé na tó, da opat trapistov po obstoječih zakonih pravo-veljavno ne more zavezati se, odbilo in višje deželno sodišče v Gradci dotični odlok potrdilo, toži A. opata R., da ima isti zaradi svoje nezmožnosti pridobiti lastnino, pripoznati neveljavnost sklenjene

kupne pogodbe, „vsled katere naj bi bilo posestvo „Nova vas“ za kupnino 18.810 gld. 72 kr. in za v pobotnici 1. novembra 1883. sporazumno pod naslovom za prodane pritikline in različno, na posestvu nahajajoče se blago, pobotano kupnino 6.000 gld. prodano“ — ter da ima toženec posestvo zopet izročiti tožniku.

Deželno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dné 24. julija 1886., št. 4599 tožbeno zahtevo odbilo iz

razlogov:

Tožnikova zahteva nasprotuje kupni pogodbi z dné 7. novembra 1883, v katerej je kupnina za posestvo „Nova vas“, kakor stoji in leži, z vsemi pritiklinami vred, določena na 18.810 gld. 72 kr. in v katerej o nadalnej kupnini 6.000 gld. niti govora ni. Tedaj se sodba v smislu take zahteve nikakor izreči ne more.

Ali tudi tedaj bi bilo tožbeno zahtevo odbiti, ako bi tožnik onih 6.000 gld. kot kupnino za pritikline in različno blago v zahtevo ne sprejel, ker bi tožnik v smislu § 877, o. d. z. vničenje kupne pogodbe le proti povračilu vsega, kar je iz kupne pogodbe v svojo korist prejel, zahtevati mogel, on pa tega povračila v tožbeni zahtevi ponudil ni.

Da pa je tožnik iz navedene kupne pogodbe res nekaj v svojo korist prejel, dokazuje pobotnica z dné 1. novembra 1883, iz katere je razvidno, da je za pritikline in različno blago — katero je bilo s poznejšo kupno pogodbo prodano — v resnici dobil od toženca znesek 6.000 gld.

Na tožnikovo apelacijo je višje deželno sodišče v Gradci s sodbo z dné 10. novembra 1886., št. 11426 sodbo deželnega sodišča v Ljubljani spremenilo ter tožbeni zahtevi popolnem vgodilo iz nastopnih

razlogov:

Neprepirno je, da je toženec opat francoskega samostana trapistov, tedaj redovnik, kateri je vsled obljube ubožnosti ad personam nesposoben pridobivati lastnino in sklepati pravno-zavezne pogodbe, kar sledi iz dv. dekr. 28. oktobra 1772., 21. in 24. maja 1774., 30. maja 1780., 9. novembra 1781., št. 30 zb. p. z., 30. avgusta 1772., št. 72 zb. p. z., 23. marcija 1809., št. 887 zb. p. z., 27. aprila 1816, št. 1235 zb. p. z., 7. junija 1833., št. 2618 zb. p. z., člen VIII. razglašnega ukaza k obč. drž. zak., § 182. zakonov z dné 9. avgusta 1854., št. 208 d. z. in zakona z dné 7. maja 1874., št. 50 d. z.

V tem slučaju ni vporabljev § 356. o. d. z., po katerem ima oni, ki trdi, da kedo osebno ni zmožen pravnih opravkov, to dokazati, ker v tem oziru obstojijo zakoniti propisi, na katere ima sodnik glasom dv. dekr. 15. januarja 1787., št. 621 št. ii zb. p. z. uradoma ozirati se.

Nevažno je tudi vprašanje, je li toženec avstrijski državlján ali inozemec, kajti prvič bi toženec glasom § 33. in 34. o. d. z. in po analogiji dv. dekr. z dné 22. decembra 1814., št. 1118 zb. p. z. moral osobno svojo zmožnost po zakonih svoje dežele dokazati, kar pa je opustil, drugič pa avstrijski zakon ne pripoznáva veljavnosti takih pravnih opravkov, katere so sklenili redovniki.

Če se tedaj sklenjeno kupno pogodbo smatra za nično, potem pa vprašanje, ali se je kupnina dogovorila z zneskom 18.810 gld. 72 kr. — kakor to stoji v kupni pogodbi A ad I. — ali pa vrhu tega še z zneskom 6.000 gld. — o katerem govori priloga J ad I. — popolnem odpade, osobito ker tukaj ne gré za bistvene znake kupne pogodbe v smislu § 1054. o. d. z.

Res je, da ima tožnik po propisu § 877. o. d. z. vse povrniti, kar je iz nične kupne pogodbe v svojo korist prejel; toda ta pravna dolžnost je le posledica izrecila ničnosti, nikakor pa ne pogoj izrecila samega. Tedaj tudi tožniku ne more škodovati, ako v tožbi povračila teh 6.000 gld. ni ponudil.

Sicer pa tožnik navaja, da je onih 6000 gld. prejel kot zadav (arrha) ter da ga v smislu § 908. o. d. z. kot nekriva stranka noče povrniti. A o tem vprašanji bilo bi v posebni pravdi soditi.

Da mora toženec posestvo tožniku zopet izročiti, je le posledica izrečene ničnosti kupne pogodbe.

Na toženčevo revizijo je najvišje sodišče s sodbo z dné 3. februarja 1887., št. 844 sodbo višjega deželnega sodišča iz njegovih razlogov potrdilo ter še pridejalo:

Ker je ničnost absolutna in se tedaj ne more vdeležencem prepuščati, pravni popravek smatrati za ničén ali pa za veljaven, bilo je kupno pogodbo izreči za nično in ker toženec nikakor ni zmožen prepirno zemljišče pridobiti ali obdržati ga v posesti, ni moči ovirati, da se ne bi izročilo tožniku.

Že zató je brez pomena, če tožnik prejetih 6.000 gld. niti vrniti noče, niti v tožbi ne ponuja tega povračila. Povračilo na podlagi nične pogodbe, tedaj brez pravnega naslova izročene reči, zahtevati je edino le tožbenim potóm.

b) Tradicija z izrecilom.

Dné 21. avgusta 1874. umrl je v Z. samski gostač Miha S., kateri je sicer stanoval v St. L., vsled ran, katere je zadobil pri padcu iz nekega drevesa. Oporoke ni zapustil, ker je ves trud, pripraviti ga k temu, da bi oporočal, bil zaman. Drugi dan po smrti Mihe S. šel je njegov nečak Janez T. v St. L., poklical župana in učitelja za priči ter je v njih navzočnosti dal sobo Mihe S. od ključavničarja odpreti, rekoč, da je prišel po hranilnično knjižico, katero je umrl Miha S. daroval njemu in njegovi sestri Mini T. Vsled prošnje Janeza T. razklal je župan s sekiro gornjo desko nekega stolca, katerega so dobili v stanovanji Mihe S., in iz nje padla je hranilnična knjižica št. 29467, glaseča se na 1680 gld. Janez T. vzel je knjižico, a v Ljubljani, kamor se je drugi dan podal, da njo realizuje, mu nje niso izplačali, ampak vsled brzojavnim potom izrečene prošnje okrajnega sodišča v L. bila mu je odvzeta. Tekom zapuščinske razprave po Mihi S. trdili so ostali sorodniki, da ta hranilnična knjižica spada v zapuščinsko premoženje in tako je spoznala tudi zapuščinska oblast ter je Janeza in Mino T., ki sta trdila, da je umrl Miha S. to knjižico njima daroval, napotila na redno pravdo.

Janez in Mina T. zahtevala sta vsled tega tožbenim potom od ostalih sorodnikov in dedičev, da so dolžni pripoznati, da sta tožnika lastnika hranilnične knjižice št. 29467 z vlogo 1680 gld. da se ima ta knjižica izločiti iz zapuščinskega premoženja ter izročiti tožnikoma.

Okrajno sodišče v L. je to zahtevo s sodbo z dne 27. oktobra 1876., št. 2202 zavrnilo iz nastopnih

razlogov:

Tožbena zahteva oprta je na naslov daritve med živimi. Tožnika namreč trdita, da je Miha S. — težko ranjen vsled nekega padca iz drevesa — svojo hranilnično knjižico št. 29467 z vlogo 1680 gld. njima daroval za trud in skrb, katero sta imela ž njim za časa njegove bolezni. Tožnika morata to trditev natanko skazati. Če pa se v tem oziru pretehtajo izpovedbe prič, se vsakomur vsiluje prepričanje, da je vsakako tožnikoma bilo mnogo na tem ležeče, da pridobita last knjižice, da pa je obratno navideznemu daritelju bilo le za to, do svoje smrti imeti hranilnično knjižico kot svojo. Izmed vseh prič potrjuje le Jaka P., gostač v hiši tožnikov, da je zares daroval Miha S. omenjeno knjižico za živa. Iz njegove izpovedbe pa ni razviditi, katero

številko da ima ta hranilnična knjižica, kolika da je svota darovane glavnice i. t. d. Te okolnosti pa bi bile vsakako potrebne, da je moči tej izpovedbi pripisovati kaj pomena. Ako se pa pomisli, da priči, ki ste bili takrat navzoči v sobi navideznega daritelja, Luka S. in Anton M., o tej daritvi ničesar določnega povedati ne morete, da po izpovedbi priče Antona M. priča Jaka P. ni bil v sobi ampak je stal med vratami in da je tudi priča Anton M., kot sam pravi, le pripogajen prišel v sobo, da ga navidezni daritelj ne bi zapazil; če se nadalje pomisli, da so po izpovedbi prič Jaka P. in Anton M. še po tej navidezni daritvi skušali pripraviti Miho S., naj napravi oporoko, da pa je slednji odlašal to opravilo za poznejši čas, in če se konečno uvažuje, da je imela priča Jaka R. večkrat, toda le kadar je bil sam pri Mihi S., pogovor ž njim zarad te daritve, potem z izpovedbo Jake P. niti polovica dokaza ni dognana. Ker toraj tožnika daritve niste dokazala, morala se je njih tožbena zahteva zavriniti.

Višje deželno sodišče v Gradci je s sodbo z dné 23. maja 1877., št. 2721 sodbo prvega sodnika potrdilo.

Razlogi.

Tožnika vpirata tožbeno svojo zahtevo, merečo na priznanje svoje lastninske pravice do hranilnične knjižice št. 29467 z vlogo 1680 gld. od strani tožencev kot nepogojno oglašanih dedičev po Mihi S., na izrecilo zapustnikovo, da njima prepušča to hranilnično knjižico za veliki trud in skrb, katero sta imela ž njim za časa njegove bolezni. Ker tožnika nista oglasila posebne terjatve za to oskrbovanje in je trajala bolezen — kot pravita tožnika sama v tožbi — le približno pet tednov, dotični troški toraj svote, na katero se glasi hranilnična knjižica, nikakor doseči ne morejo, imeti je to izrecilo za ustno daritno pogodbo po §§ 940. in 943. o. d. z., katera je po § 943. o. d. z. le v tem slučaju veljavna, ako se je darovana reč zares izročila obdarovancu.

Tožnika sama ne trdita, da bi njima bil zapustnik izročil knjižico v roke, ampak le trdita, da njima je izročil knjižico v smislu § 428. o. d. z. z izrecilom, ker njima je povedal kraj, kjer jo ima shranjeno, namreč v nekem stolcu v svojem stanovanji v St. L. ter njima je naročil, vzeti si knjižico, ko bode on slab postal. Da je Miha S. povedal tožnikoma kraj, kjer ima knjižico shranjeno, pa ni moči imeti za prepodajo, kajti da je nameraval zapustnik izročiti knjižico za časa svojega življenja tožnikoma, izročil bi njima gotovo tudi ključ k svo-

jemu, kot je dokazano, zaklenjemu stanovanju in sicer takoj ter ne bi določil za trenutek izročitve čas, ko bode on slab. Ta dostavek kaže, da je mislil na daritev, ki bi se imela spolniti še le po njegovi smrti, taka daritev pa v smislu § 956. o. d. z. zaradi pomanjkanja potrebnih obličnosti ne bi bila veljavno volilo, niti, ker ni napravljena nobena listina, veljavna pogodba. Ker toraj ni bilo resnične prepodaje treba je tožbeno zahtevo zavrni, ne da bi bilo treba pretehtati dokazov, ponujenih od tožnikov za izrecilo zapustnikovo in zaradi tega potrdila se je sodba prvega sodnika.

Najvišje sodišče zavrnilo je s sodbo z dné 7. februarja 1878., št. 9128 izredno revizijo tožnikov, ker sama ne trdita nobene ničnosti in v sodbah nižjih instanc tudi ni dobiti očitne krivice, ker tožnika nista skazala niti pravega naslova niti veljavnega načina za pridobitev lastninske pravice do hranilnične knjižice št. 29467.

c) Odškodnina za vknjiženo zakupno pravico iz skupila prodanega zemljišča.

Z zakupno pogodbo z dne 19. junija 1875 vzel je Blaž D. v zakup zemljišče Josipa M. vl. št. 6. kat. obč. Loke za čas od 1. januarja 1876 do 31. decembra 1881, zakupna pravica bila je tudi v zemljiško knjigo vpisana. Na poznejšem stavku vknjižena je bila zastavna pravica za terjatev Rozalije M. v znesku 480 gld. in v izterjanje te terjatve prodalo se je zastavljeno zemljišče dne 14. februarja 1877 na zvršilni dražbi. Zemljišče je dostal zakupnik Blaž D., kateri je zahteval pri dnevu, določenem za napovedovanje in vgotavljevanje iz skupila plačljivih terjatev, naj se mu prisodi kot odškodnina za njegovo v javni knjigi vpisano zakupno pravico, katera je prenehala vsled zvršilne prodaje, v zmislu § 1121. o. d. z. za ostali pogodbeni čas, t. j. od 14. februarja 1877 do 31. decembra 1881, 500 gld. Ker sta zvršenec Jože M. in hipotekarna upnica Rozalija M. temu vgovarjala, je sodišče svoto 500 gld. iz skupila ad depositum dekretovalo ter Blažu D. naročilo, naj skaže svojo pravico v redni pravdi ter vloži v 30 dneh dotično tožbo.

Nastopivši pot pravde trdil je Blaž D. v tožbi, da trpi s tem, da mu Jože M. ne more več prepuščati zemljišča v smislu zakupne pogodbe v porabo, najmanje 100 gld. škode na leto toraj za ostalo zakupno dobo 4 let $10\frac{1}{2}$ mescev 487 gld. 50 kr. ter je zahteval, naj

se razsodi, da morata Josip in Rozalija M. škodo, katero on trpi vsled zvršilne prodaje od njega v zakup vzetega zemljišča vl. št. 6 kat. obč. Loke, pri katerem je bila zakupna pravica vpisana v zemljiške knjigi, v znesku 487 gld. 50 kr. pripoznati ter dovoliti, da se mu izplača ta znesek iz svote 500 gld., sprejete v smislu razdelilnega odloka v sodno shrambo.

Okrajno sodišče v Litiji je s sodbo z dne 31. decembra 1877, št. 8033 tožbeni zahtevi popolnoma vgodilo za slučaj, da dokaže tožnik visokost svoje škode s cenilno prisego. Višje deželno sodišče v Gradci pa je vsled apelacije tožencev s sodbo z dne 11. aprila 1878, št. 2379, spremenivši sodbo prvega sodnika, tožbeno zahtevo popolnoma zavrnilo iz nastopnih

razlogov.

Tožnik zahteva, naj priznata toženca škodo, katero baje trpi vsled tega, da je bila hiša toženca Josipa M. vl. št. 6. kat. obč. Loke, v katerej je tožnik imel gostilnico na podlagi zakupne pogodbe sklenjene s tožencem za pet let, t. j. za čas od 1. januarja 1876 do 31. decembra 1881, in vknjižene pri imenovanem zemljišči, dne 14. februarja 1877 prodana na zvršilni dražbi.

Tožbena zahteva oprta je toraj na predpologo, da tožnik vsled zvršilne dražbe ni mogel nadalje opravljati gostilničarske obrti v prodanej hiši, da toraj za ostalo zakupno dobo zgubiva dobiček, katerega je imel od te obrti, ki je znašal po tožnikovih povedbah 150 gld. na leto.

Ta predpologa pa v tem slučaju ni dognana, ker je tožnik, kar sam pripoveduje v tožbi, dostal zvršilnim potom prodano zemljišče in zamore tudi v prihodnje, kot dosedaj, opravljati gostilničarsko obrt v dotičnej hiši ter dobivati kot lastnik hiše iz te obrti najmanje ravno toliko dobička, kolikor bi ga dobival kot zakupnik.

V očigled temu v predležecem slučaju ni moč trditi, da je djanski odšla tožniku kaka korist vsled zvršilne prodaje zemljišča ter da bi on imel vtrjeno odškodninsko zahtevo in za to tudi nikakor ni odločilno, da tožnik ne opravlja gostilničarske obrti več kot zakupnik ampak kot lastnik hiše.

Tudi daljno vprašanje, ki izvira iz neke od tožnika vporabljene trditve, je-li trpel vsled tega, da je moral plačati 2030 gld. skupila za zvršilnim potom dostalo zemljišče, škodo, katero mu mora oziraje

se na zakupno pogodbo povrniti zvršenec, treba je zanikati. Za plačano skupilo dobil je tožnik dostalo zemljišče v svojo last in tudi če bi bil kupil zemljišče le zavoljo napominane zakupne pogodbe — česar sicer tožnik sam ne trdi — in če je zemljišče dostal pri zvršilni dražbi, da mu ne bi odšla korist iz gostilničarske obrti, katero je opravljal v tej hiši, je to storil dobrovoljno. Da je prišel tožnik vsled tega v kako zadrego, zaradi katere bi imel pravico zahtevati odškodnino od zvršenca, o tem pa sploh ni moči govoriti, ker tožnik niti ne trdi, toraj tudi ni dokazano, da je trpel vsled kupa zemljišča kako škodo.

Ker toraj tožnik resnično nastale mu škode ni dokazal in ker opira odškodninsko svojo zahtevo prav za prav le na slučaj, da on zemljišča ne bi bil dostal, kar se pa ne strinja z djanskimi razmerami, tožbena zahteva ni vtemeljena in morala se je zavrniti.

Najviše sodišče vgodilo je reviziji tožnikovi ter mu s sodbo z dne 12. decembra 1878, št. 7018 priznalo odškodnine 200 gld., če priseže, da mu je vsled dne 14. februarja 1877 vršče se zvršilne prodaje od njega v zakup vzetega zemljišča vl. št. 6. kat. obč. Loke prizadjana skupna škoda v znesku najmanje 200 gld.

Razlogi.

Toženca priznata, da je tožnik z zakupno pogodbo z dne 19. junija 1875 v zakup vzel zemljišče vl. št. 6. kat. obč. Loke za šest let t. j. za čas od 1. januarja 1876 do 31. decembra 1881 za zakupnino 100 gld. na leto, da bi tam opravljal gostilničarsko obrt ter da je bila ta zakupna pravica vsled prošnje de praes. 7. julija 1875 vpisana v javno knjigo.

Toženca nadalje priznata, da je bil lastnik tega zemljišča prvo-toženec Josip M. ter da je bilo zemljišče v zvršilu, napetem proti njemu od njegove žene drugotoženke Rozalije M. zaradi 480 gld., dne 14. februarja 1877 na javni dražbi prodano.

Ker Josip M. imenovanega zemljišča, odkar je bilo zvršilnim potom prodano, ne more več prepuščati tožniku v porabo, odgovoren mu je za krušenje njegovih zemljeknjižno zavarovanih zakupnih pravic po določenih §§. 1120, 1121, 1295 in 1323 o. d. z. ter mu mora barem dovoliti, da išče odškodovanja za nastalo mu škodo iz zastavljenine oziroma iz skupila, strženega za njo.

Tako odškodnino zahteval je tudi tožnik v predležečem slučaju ter ponujal dokaz s cenilno prisego in z zvedenci o tem, da zgubiva

vsled zvršilne prodaje v zakup vzetega zemljišča za ostalo zakupno dobo od 14. februarja 1877 do zadnjega decembra 1881 na leto po 100 gld. čistega dohodka, toraj za 4 leta $10\frac{1}{2}$ mescev vkupe 487 gld. 50 kr.

Ponujen dokaz po zvedencih glede količine te zgube sicer ni bil dopuščen in tožnik tudi ni navedel djanskih okolnosti, po katerih bi bilo moč natančneje dognati naravo in mero nastale mu škode. To pa je dokazano in tudi od tožencev priznано, da je bilo njemu v zakup dano zemljišče že 4 leta in $10\frac{1}{2}$ mescev preden je potekla domenjena zakupna doba in sicer vsled zahtevanja Rozalije M. zvršilnim potom prodano, ter vsled tega tožniku po pogodbi zasigurana poraba tega zemljišča odvzeta, preden je potekla zakupna doba, tako da ni mogel primerno izkoristovati izdatkov, katere je že imel za to dobo. V smislu §§ 214. in 217. o. s. r. sme za to zgubo vsakako zahtevati odškodnino in skazati škodo s cenilno prisego.

Ker pa tožnik količine nastale mu škode natančneje ni skazal, moralo je sodišče njegovo zahtevo glede na cenitveno vrednost zemljišča, na letno zakupnino in ostale, po zakupni pogodbi z dne 19. junija 1875 pojasnjene razmere znižati ter mu priznati 200 gld. iz skupila prodanega zemljišča, če priseže cenilno prisego.

Okolnosti, katero naglaša višje deželno sodišče, da je tožnik zemljišče pri zvršilni dražbi dne 14. februarja 1877 sam dostal ter ga neprenehoma porabljal, pri razsoji o zahtevani odškodnini že zaradi tega ne treba v poštrev jemati, ker je bil tožnik že po zakupni pogodbi opravičen, zahtevati to porabo za ostalo zakupno dobo in ga je le zvršilna prodaja zemljišča prisilila k temu, da si je osigural nepretrgano porabo z novim pravnim opravilom, ponudivši kupnino 2030 gld.

d) O vporabnosti § 904 o. d. z.

B. M. terjal je s tožbo de praes. 29. avgusta 1885, št. 3590. od J. C—a plačilo eventualno zavarovanje kupnine za smreke v znesku 1400 gld. s. p. trdeč, da je ta terjatev do plačila dospela že 24. junija 1885. Toženec vgovarjal je prvič, da je kupil smrek le za 1300 gld., drugič trdil je pa in dokazal tudi po pričah P. A. in E. P., da mu je pri sklepu dotične ustne kupne pogodbe prodajalec sam, ko je on (toženec) izrazil bojazen, da morda ob določenem času, t. j. 24. junija 1885 ne bo imel dovelj denarja, dovolil, da sme plačati za ta slučaj

tudi še-le, ko bo ena ali druga prodajalčeva hčer postala polnoletna, ali pa godna za možitev.

C. kr. okrajno sodišče v L. je s sodbo z dne 8. decembra 1885, št. 5132, tožbeno zahtevo na plačilo kupnine dilatorično, ono na zavarovanje kupnine pa nepogojno zavrnilo ter naložilo tožniku tudi povrnitev stroškov iz nastopnih

razlogov:

Uvaževaje, da ste priči obeh strank P. A. in E. P. soglasno potrdili, da se je resnično tožencu na korist določil plačilni rok takisto, da mu je treba plačati event. še-le, ko bo ena ali druga izmej hčerâ prodajalčevih postala polnoletna, uvaževaje nadalje, da se je tedaj predstoječa plačilna tožba vložila prerano, morala se je tožnikova zahteva začasno zavrniti, ne gledé na prepirno visokost kupnine.

Zahteva na zavarovanje kupnine pa se je morala nepogojno zavrniti ker tožnik za to zahtevo niti pravnega imena ne navede; sicer pa je ta zahteva že sama na sebi neopravičena.

Glede stroškov ravnalo se je po propisih § 24. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 d. z.

To sodbo je c. kr. višje deželno sodišče v Gradci vsled apelacije obeh strank s sodbo de intim. 3. aprila 1886, št. 1665 deloma potrdilo deloma razveljavilo ter spoznalo, da je toženec J. B. dolžan plačati tožniku delni znesek kupnine, t. j. 1300 gld. in 5% zamudne obresti od 24. junija 1885, sicer ne v 14 dneh, pač pa v nastopnih obrokih: do 1. januarja 1887 433 gld., do 1. januarja 1888 zopet 433 gld. in slednjič do 1. januarja 1889 ostanek 434 gld., ter pro rata temporis et quanti zapadle obresti.

Glede ostanka kupnine 100 gld. in zahteve zavarovanja pa je II. instanca tožnika zavrnila ter razsodila konečno tudi še, da ima vsaka stranka trpeti svoje stroške.

Razlogi:

Priznано je, da dolguje toženec tožniku kupnine za smreke 1300 gld. in da tekó od tega zneska od dne 24. junija 1885 naprej 5% obresti.

Kar se pa tiče nad to priznано kupnino zahtevanega zneska 100 gld., moral se je zavrniti tožnik definitivno, ne pa dilatorično, kakor je storil to prvi sodnik, ker je nesumljiva priča E. P. izpovedala,

da se je kupnina določila na 1300 gld. ne pa na 1400 gld, ter vsled tega od tožnika v dokaz višje kupnine ponudena glavna prisega ni več dopustljiva.

Gledé zahtevanja zavarovanja pa se je morala prva sodba potrditi, ker tožnik zavarovanja pri sklepu kupne pogodbe zahteval ni.

Jasno je nadalje tudi, da se je sprva določil plačilni rok do 24. junija 1885, kajti toženec priznal je excipiendo sam, da je obljubil tožnik čakati ne kupnino brez obresti le do ravno imenovanega dne, pozneje pa se je kupec skušal osigurati tudi za slučaj, ko bi se temu plačilnemu roku odzvati ne mogel.

Iz razprave same in dognanih dokazov razvida se na dalje, da ni bilo v smislu § 869 o. d. z. obveznega dogovora na točen, 24. junija 1885 presegajoč dopolnilen rok.

Toženec trdi, da mu je tožnik na njegovo prošnjo, naj ga še par let čaka, obljubil čakati „bis seine (namreč tožnika) 10jährige Tochter den Stand ändern, oder grossjährig geworden sei“.

Ta nemška izjava toženčeva se pa nikakor ne strinja niti z iz odgovora razvidnimi, lastnimi besedami toženčevimi, „če bi ji bilo treba doto šteti“, ali „če bo dosti stara“, niti s svojeročnimi zabeležbami toženca sub št. 2 ad II. „če bo dobra za možiti“ ter istotako tudi ne z izpovedbo priče P. A. trdeče, da je tožnik rekel „če bo (hčer) leta dopolnila“; vrh tega pa druga priča E. P. pravi, da se je določil rok „dokler bo ena izmej hčera dosti stara“, določbo razvidno iz zabeležbe toženčeve, „če bo dobra za možitev“ pa taji.

Iz tega se razvida, da se je navezal plačilni rok na dogodljaje, ki se morda niti pripetili ne bodo, ter da se stranki in priči nikakor ne vjemajo glede določbe časa, da tedaj o določbi gotovega momenta za izpolnitev (§ 904 o. d. z.) ni moči govoriti, osobito, ker iz besedovanja tožnikovega, „da denarja sedaj ne rabi“, „da ga je določil hčeri“, „da lahko čaka, dokler bo treba doto šteti“, prouzročenega le vsled bojazni kupčeve, da 24. junija 1885 morda ne bo imel dosti denarja, ni moč osvedočiti se, da bi bil prodajalec volje, čakati na plačilo zdatne vsote nedoločen in nedoločljiv čas.

Jasno je iz izpovedb toženca in prič le, da je tožnik položaj toženčev, ki je rabil ravnokrat mnogo denarja za zidanje novega hleva, v toliko v pošteb jemal, da mu je dovolil plačevati „kadar in kakor se bo dalo“. („nach Möglichkeit und Thunlichkeit“).

Za ta slučaj pa je po glasu § 904. o. d. z. stvar sodnikova, določiti primeren rok za izpolnitev.

V tem zmislu je bilo treba razsoditi ter v poštrev jemati pri določitvi roka imovinske razmere toženčeve in osobito tudi priznano okolščino, da ga je stala l. 1885. zgradba hleva nad 4000 gld., kar ga je seveda hudo zadelo.

Troški pobotali so se osobito zato, ker je prouzročila prepri največ tožnikova zahteva, da se mu mora kupnina takoj plačati, s to zahtevo pa prodreti ni mogel

Vsled revizije obeh strank je najviše sodišče na Dunaji de int. 12. novembra 1886, št. 5401 sodbo druge instance glede prebitka kupnine 100 gld., oziroma zahtevanega zavarovanja kupnine potrdilo v ostalem pa razveljavilo in tožnika tudi z zahtevo na plačilo kupnine 1300 gld. dilatorično zavrnilo ter spoznalo konečno, da ima povrniti tožencu tudi troške vseh treh instanc.

Razlogi.

Iz zabeležbe toženčeve št. 2. ad II. in iz izpovedb prič P. A. in E. P. razvida se, da je tožnik dovolil tožencu, ker se je le-ta bal, da 24. junija 1885 ne bo mogel plačati, odmora za plačilo kupnine, dokler bo ena ali druga izmed njegovih hčera godna za možitev. Ta čas pa še ni prišel, ker je najstarejša tožnikova hčer po njegovi lastni izpovedbi še le 8 let stara.

Danes tožnik tedaj nikakor še ne more terjati, je-li bo pa ob svojem času in za gotove slučaje mogoče realizovati pravico prodajalčevu, in kedaj ter kako bo to mogoče, o tem pa tudi danes še ne more biti govora, ker za danes zadosti prepričanje, da je bila predstoječa tožba de praes. 29. avgusta 1885, št. 3590, prerano vložena.

e) Dosežaj oficijoznosti pri odmerjanji vzdrževanja zakonski ženi z ozirom na vloženo tožbo za ločitev zakona od mize in postelje. Troški rekurza v izvenprepirnem postopanju.

Zakonska žena vložila je de praes. 28. avgusta 1888., št. 20573 pri okrajnem sodišči prošnjo, naj se jej z ozirom na to, da s tožbo zahteva ločitev zakona od mize in postelje, dovoli odločeno bivališče, njenemu možu pa ukaže, da nji mora začeti s 1. septembrom 1888. vsak mesec naprej plačati 60 gld. alimentacije in povrniti stroške.

K naroku, ki se je o tem določil na dan 19. septembra 1888., se zakonski mož ni zglasil in na zahtevo prosilke izdalo je sodišče odlok „in contumaciam“ z dné 21. septembra 1888., št. 22148. V njem se prošnji povsem ugaja in jemlje se v razlogih ozir na zapuščinski akt po očetu zakonskega moža, kakor prosilka zahteva v zapisniku o naroku.

Proti temu odloku vložil je zakonski mož prošnjo restitucije „ob terminum elapsum“, a tudi rekurs.

V rekurzu se pravi: Mislilo je sodišče, da sem jaz nasprotnici popolnem dan v roke, ker nisem prišel na odgovor. Toda pri ločitvi zakona ima se uradoma postopati več ali menj. V prošnji se je nasprotnica sklicavala na tožbo svojo, a ni je niti predložila sodišču. Sklicavala se je tudi na dokaze s pričami, v tej tožbi ponudene. Sodišče je tedaj bilo zavezano, da zahteva tožbo in zasliši priče. Imelo je tudi uradoma odmeriti po svoji previdnosti znesek vzdrževanju (alimentaciji), a ne takoj prisoditi 60 gld. Z ozirom na kmetske razmere, v katerih živim in ki so poznate sodišču, je jako pretiran prisojeni znesek. Zategadelj upam, da bode višje sodišče primerno znižalo vsaj znesek vzdrževanja. Zaznamujem stroške rekurza.

Višje sodišče je, reševaje rekurs dné 3. oktobra 1888., št. 9921, odlok prvega sodnika deloma potrdilo, deloma pa vničilo; potrdilo ga iz razlogov prvega sodnika, kolikor se tiče dovoljenja odločenega bivališča in stroškov, uvažujé, da v prošnji navedene okoliščnosti, katere je za resnične imeti vsled izostanja, mogó utemeljiti zahtevo odločenega bivališča, ne da bi bilo treba poiskati tožbo ločitno niti zaslišati tamkaj navedene priče; — vničilo, kar se tiče ostalega dela, češ, da je začasno dostojno vzdrževanje odmeriti oficijoznim potom, da je pri tem ozirati se zgolj na dohodek in stan zakonskega družeta, da pa se ni ničesar uradoma pozvedavalo o teh za določitev važnih razmerah, da torej ni dana podlaga za presojanje, je li primeren vzdrževanja znesek, ki se zahteva. Nalaga se okrajnemu sodišču, da razpiše nov narok, pri katerem se pojasnijo te važne okoliščnosti. — O troških rekurza ne izreče se ničesar, ker za to niso dani pogoji.

V revizijskem rekurzu se naglašá, da je nedosledno, ko se za določitev vzdrževanja zahteva oficijozno pozvedovanje, a ne tudi za dovoljenje odločenega bivališča, nadalje, da so gospodarske razmere zakonskega moža prvemu sodišču kot zapuščinskemu in varstvenemu

oblastvu pa tudi drugače dovolj poznate, da torej nadaljnega oficijoznega pozvedovanja treba ni. Zaznamujejo se troški.

Najvišje sodišče je z odredbo z dné 20. novembra 1888., št. 13544 revizijski rekurz prosilke odbilo in odredbo višjega deželnega sodišča v izpodbijanih točkah potrdilo, v ostalem pa neizpremenjeno pustilo in sicer uvažujé, da se tačas le vpraša, ali se ima pridržati od nadsodišča odrejena dopolnitev razprave ali pa, da ima nadsodišče spoznati v stvari vsled rekurza prosilke; — uvažujé, da se ima znesek zahtevanega vzdrževanja določiti, ko so se skrbljivo preudarile okolnosti (§ 2. odst. 5, ces. pat. z dné 9. avgusta 1854., št. 208 d. z.); — uvažujé, da v prošnji ni navedena nobena dejanska okolnost, na katero bi se določitev zneska za vzdrževanje opirati mogla in da se na to, kar je navedano v zapisniku z dné 19. septembra 1888., že zato ne bi moglo ozirati, ker zakonskemu možu, ki je izostal od nara, ni bila dana prilika, da bi o tem bil povedal svojo misel; in uvažuje, da se gledé na stroške rekurza, ki se je vpoložil v postopanju izvenprepirnem, ne vporablja zakon z dné 16. maja 1874., št. 69 d. z.

Razpisal se je tedaj nov narok za razpravljanje predmeta.

f) Spodobno bivališče v smislu § 107. o. d. z.

Hkrati s tožbo zaradi ločitve zakona vpoložila je tožnica H. K. proti svojemu soprogu F. K. posebno prošnjo, s katero prosi, trdeč, da jo sprog na kruti način trpinči, da jej ne daje jedil in slednjič da jo je od hiše zapodil, da tedaj k njemu nazaj ne sme in tudi tje iti neče:

1. Naj se nji dovoli za čas pravde odločeno spodobno bivališče;
2. naloži tožencu, da mora prosilki na zastani alimentaciji vse od dné 1. decembra 1886. (katerega dné jo je od hiše zapodil) pa do pravomočnosti tega izreka v plačilo zapadle obroke, znašajoče po 8 gld. na mesec, v 14 dnevih proti zvršilu plačati;

3. da mora isti prosilki od dné pravokrepnega tega izreka dalje na mesec po 8 gld. anticipando za alimentacijo proti zvršilu plačevati.

Deželno sodišče v Ljubljani je z odlokom z dné 11. septembra 1888., št. 7427 tej prošnji, izvzemši zahtevo o dajanji preživila pro praeterito — vseskozi vstreglo in sicer iz sledečih razlogov:

Po § 107. o. d. z. zamore sodnik stranki, ki toži zaradi ločitve zakona od mize in postelje, tudi pred izrekom o ločitvi sami dovoliti

odločeno spodobno bivališče, ako spozna, da bi nadaljevanje skupnega bivanja z zakonskim družetom vtegnilo biti nevarno za življenje, zdravje ali telesno varnost.

V predležečem slučaju je pa po pričah dokazano, da je H. K. leta 1883, 1884., 1885. in 1886. šestokrat bežala iz hiše pred svojem podočim jo soprogom F. K.; ter da jo je le ta, če jo je dohitel, trpinčil, pretepaval in navadno po njeni glavi vdrihal.

Gotovo je tedaj, da bi daljno bivanje pri F. K. za telesno integriteto H. K. nevarno bilo; in se je moralo prosilki dovoliti zaproseno odločeno bivališče.

Po § 91. o. d. z. gre možu skrbeti za spodobni živež zakonske svoje žene. To velja v prvej vrsti za čas skupnega zakonskega življenja, velja pa tudi za slučaj, ko bi bilo daljno skupno bivanje soprogi nevarno; ter se jej je zaradi tega moralo dovoliti posebno bivališče. V zakonu vtemeljena je toraj tudi zahteva H. K., naj se jej hkrati prisodi tudi alimentacija; — in vprašati je le, je li zahtevani alimentacijski znesek mesečnih 8 gld. primeren moževemu premoženju, kakor zahteva to § 91. o. d. z., ali ne.

To vprašanje gre povsem potrditi; kajti dotična razprava dognala je, da je F. K. — kar on sam priznava — posestnik celega zemljišča, koje je sicer s 4000 gld. zadolženo, med katere dolgove pa spada tudi dota 1100 gld., ki mu njo je donesla H. K. in že z ozirom na to znamenito doto in nje obrestovanje bilo je prosilki prisoditi zahtevani, nikakor ne pretirani alimentacijski znesek.

H. K. zahteva pa, naj se nji prisodi alimentacija že od časa, ko je primorana bila zapustiti svojega soproga, to je: od 1. decembra 1886. dalje.

Temu delu zahteve se pa ne more vgoditi, kajti odločeno bivališče in primerni živež v zmislu § 107. o. d. z. se zamore v obče še le po dnevu, ko se je vložila tožba za ločitev zakona dovoliti, in se sme alimentacija pro praeterito le takrat pripoznati, če soproga zapustivša zakonskega družeta nima nikakega preživila, ter ločilne tožbe takoj vpолоžiti ne more; o čemur pa v tem slučaju ni bilo govora.

Ravnokar navedena načela so se morala tudi pri H. K. v poštev jemati ter jej je bilo alimentacijo prisoditi še le z 22. majem 1888., to je od tistega dne naprej, ko je vpолоžila tožbo; in to tem bolj, ker troškov, ki so jej med tem časom za njeno preživilo nastali, niti omenila ni; iz česar sledi, da pro praeterito ni nikake podpore od strani

svojega moža potrebovala ter si pridobljevala kakor to prizna sama svojo hrano itd. potom službovanja.

Rekurz F. K. je višje deželno sodišče v Gradci z dné 24. oktobra 1888., št. 10542 zavrnilo in odlok prve stopinje potrdilo, ker je po izpovedbah prič M. in N. W. dokazano grdo ravnanje proti H. K. od strani rekurenta po zopetnem združenji strank leta 1886., posebno z ozirom na to, da so napadi istega v vseh slučajih merili proti glavi njegove soproge, in toraj v resnici vtegnili nevarnost za telesno celovitost H. K. provzročiti; ker je dalje v § 107. o. d. z. navedeno besedo „spodobno bivališče“ smatrati kot spodobni živež v smislu § 91. o. d. z. in ne, kakor to misli rekurent, samo kot stanovališče; in ker je slednjič mesečni alimentacijski znesek 8 gld. razmeram priličen, nikakor pa ne previsok.

g) Nepristojnost po § 15 črka a, odst. 2. c. j. n.

Zidarski mojster A sozidal je B-ju, posestniku v Ljubljani šupo in popravil mu druga poslopja ter na ta način zaslužil skupaj 697 gld. Na račun te terjatve poplačal je B 610 gld., gledé ostanka 87 gld. pa je A vložil sumarno tožbo pri c. kr. za mesto deleg. okr. 'sodišči v Ljubljani

V pravdi ugovarjal je B nepristojnost tega sodišča v smislu §§ 1. in 2. j. dv dekr. 24. oktobra 1845 št. 906 z. p. z. in § 15 črka a odst. 2. c. j. n.

Imenovano sodišče je s sodbo z dne 30. novembra 1887, št. 27676 temu ugovoru vgodilo iz sledečih

razlogov:

Tožnik dogotovil je tožencu zidarska dela, vsled česar je nastal račun 697 gld., katerega pa je toženec le v znesku 610 gld. pripoznal, tako da je ostanek 87 gld. predmet tožbene zahteve.

Ker ima toženec na sedežu sodnega dvora kot lastnik zemljišča vpisanega v deželno desko svoje bivališče ter je proti njemu naperjena zahteva očitvidno oddelek 500 gld. presegajočega zneska, oziroma, ker je del terjatve že poplačan, prebitek takega zneska, bilo je ugovoru nepristojnosti v smislu § 15 črke a odst. 2. c. j. n. tembolje vgoditi, ker razsoja o pravnem obstoju tožbene zahteve zavisi od razmotrivanja in obstoja posamičnih, po tožencu zanikanih delov celega računa in ker

bi se tedaj moral celi račun v znesku 697 gld. razmotrivati, kar pa po propisih ces. ukaza z dne 24. oktobra 1845 št. 906 z. p. z. v su-marnem postopku ni dopustno.

Na tožnikovo apelacijo je višje deželno sodišče v Gradci z odločbo z dne 7. marcija 1888, št. 2442 sodbo prvega sodnika predru-gačilo, ugovor nepristojnosti zavrglo in c. kr. za m. d. okr. sodišču zaukazalo o stvari sami razsoditi ter toženca obsodilo v povračilo apelacijskih troškov.

Razlogi.

Da bi bil toženec posestnik zemljišča vpisanega v deželno desko, v razpravi nobena stranka trdila ni. Pristojnost sodnega dvora po § 14 črka c. c. j. n. tedaj tukaj ne pride v poštev, ter je le mero-dajno, če je toženčev ugovor nepristojnosti c. kr. za m. d. okr. sodišča z ozirom na določbe § 15 črka a c. j. n. vtemeljen. To se mora gledé na prepirni predmet zanikati.

Po navedenem § so za m. d. okr. sodišča pristojna za vse pre-pirne reči o določenih denarnih svotah, katere brez obrestij in drugih pripadkov 500 gld. ne presegajo, ter je znesek dolga računati po svoti, katere plačilo se v tožbi zahteva. Izjema je po § 15. a odst. 2. c. j. n. le tedaj, ako tožnik zahteva del 500 gld. presegajočega dolgá ali pa prebitek, kateri sledi iz obračunanja več terjatev obeh strank.

Tu pa se nobeden teh dveh slučajev ne nahaja, kajti tožba na-merava le poplačilo ostanka zidarskega računa v znesku 87 gld. Kar je prvotni račun več znašal, je po soglasni povedbi obeh strank po-plačano ter ni več predmet tožbi in zahtevani ostanek 87 gld. tedaj ni več del prejšnje, sedaj ne več obstoječe terjatve 697 gld.

Tega tudi okolščina ne spremeni, da toženec ugovarja istinitosti posamičnih delov celega računa 697 gld., zato ne, ker je toženec že poplačani oddelek terjatve v znesku 610 gld. pripoznal, tako da je tudi v tem oziru le ostanek 87 gld. prepiren.

Ravno tako tudi ne nasprotujejo propisi skrajšanega postopka, ker se določbe § 1 do 4. dv dekr. z dne 24. oktobra 1845, št. 906. z. p. z. bistveno zlagajo z določbami § 15 črka a c. j. n.

O prebitku iz obračunanja obojestranskih terjatev pa tu ni go-vora, ker stoji terjatev le na strani tožnikov.

Po § 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. d. z. bilo je toženca obsoditi v povračilo apelacijskih troškov, razsojo o

troških razprave pa pridržati končni sodbi, ker se o ugovoru nepristojnosti ni posebej razpravljalo in tudi ne razpravljati moglo, posebni, z ugovorom nepristojnosti narasli troški pa niso zaznamovani.

Na revizijo toženčevo je najvišje sodišče z odločbo 3. oktobra 1888 št. 7198 sodbo višjega deželnega sodišča potrdilo iz teh le

razlogov:

Toženec v dupliki sam navaja, da je tožniku za zidanje hleva zaračunjeni znesek	470 gld.
za apno	40 „
za delo zidarjev	100 „
tedaj skupaj	610 gld.

plačal, vsled česar grè sedaj le za 87 gld., katere je tožnik utožil.

Ta znesek pa ni del cele tožnikove terjatve, ker večji oddelek 610 gld. pravno ne obstoji več, ampak samó ostanek. Da pa je c. kr. za m. d. okr. sodišče pristojno, ni dvojbe, kajti utoženi ostanek ni posledica obračuna več obojestranskih terjatev.

Višje sodišče je tedaj po pravici izreklo se za pristojnost z. m. d. okr. sodišča in po pravici obsodilo toženca v plačilo apelacijskih troškov, kajti toliko je gotovo, da je toženec s svojim neopravičenim ugovorom nepristojnosti v drugi instanci, katera je sodila edino le o tem ugovoru, popolnoma propal.

h) Zemljeknjižni slučaji.

I.

Vknjižba na podlagi prisojila?

Dedič A. prosil je okrožno sodišče v R. kot zapuščinsko oblast, da na podlagi prisojila z dné 13. marcija 1888., št. 325, dovoli:

- 1.) vknjižbo njegove lastninske pravice na zapustnikova zemljišča;
- 2.) vknjižbo zastavne pravice na ta zemljišča za terjatev ml. B. v znesku 2000 gld.

Okrožno sodišče je vpis pod 1) dovolilo, ter za njega izvršitev, kakor tudi za pristojno rešilo prošnje pod 2) naprosilo c. kr. deželno sodišče v Ljubljani kot zemljeknjižno sodišče.

To pa je prošnjo pod b) odbilo, ker se v prisojilu ne nahaja potrdilo, da je dedič tekom zapuščinske razprave dovolil vknjižbo za-

stavne pravice za terjatev 2000 gld. in ker se ml. B ju po prisojilu pristojeca pravica do stanu primernega preskrbljenja mesto obresti po § 14. z. z. ne dá vknjižiti.

Vsled tega pa naprošeno sodišče tudi ni izvršilo vpisa pod 1), ker je zapuščinsko sodišče ta vpis dovolilo le pod pogojem vknjižbe pod 2).

Vsled rekurza dediča A. je višje deželno sodišče v Gradci z odločbo dné 22. avgusta 1888, št. 8557 odlok deželnega sodišča ljubljanskega potrdilo iz njegovih razlogov ter uvaževaje, da so glasom § 26. z. z. vknjižbe in probeležbe le na podlagi takih listin dopustne, ki obsegajo veljaven pravni naslov; uvaževaje, da je tudi probeležbo zastavne pravice glasom § 36 ibid. možno doseči le, ako je pravni naslov zastavne pravice dovolj posvedočen; uvaževaje, da mora to tembolj za vknjižbo zastavne pravice vejati; uvaževaje da se v prisojilu z dné 13. marcija 1888, št. 325 ne nahaja pravni naslov niti terjatve niti zastavne pravice, katera naj bi se vknjižila, ker ta listina navaja le zaveze, pod katerimi je rekurentu izročiti zapuščino in pod katerimi more isti doseči vknjižbo lastninske pravice, nikakor pa ne dokaže pravnega naslova terjatve in zastavne pravice, kateri dokaz dognan bi bil z rekurentovo izjavo, da v istini dolguje in da hoče v istini prepustiti zapustnikova zemljišča v zastavo.

II.

Vkupna zastava z zemljišči, nahajajočimi se v zemljiških knjigah inozemskih sodišč?

Trgovsko sodišča na Dunaji kot pravdna instancija dovolilo je na zvršiteljevo prošnjo vknjižbo zvršilne zastavne pravice na troje zvršenčevih zemljišč, katera se nahajajo v zemljiških knjigah sodišč v Zagrebu, v Ogulinu in v Buccari ter na dvoje zemljišč, katerih jedno je vpisano v deželni deski kranjski, drugo pa v zemljiški knjigi okrajnega sodišča v Kočevji; zaznamovalo zemljišče v zemljiških knjigah zagrebškega sodišča kot glavni vložek, vsa druga zemljišča pa kot sovložke ter navedena sodišča naprosilo za izvršitev dovoljenih vpisov.

Deželno sodišče v Ljubljani je z odlokom 26. julija 1888, št. 5024 vknjižbo zvršilne zastavne pravice na zemljišče, nahajajoče se v deželni deski, pač izvršilo, a zabeležbo skupne zastavnosti odklonilo, ker ima zemljeknjižni zakon z dné 25. julija 1871, št. 95 d. z. veljavo samó

za kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane in so tedaj propisi 5. oddelka zemlj. zak. o vkupni zastavi v predležečem slučaju le glede zemljišč, nahajajočih se v deželni deski kranjski ter v zemljiških knjigah okrajnega sodišča v Kočevji vporabljeni, mej tem ko je hrvaškim sodiščem prepustiti, da po določbah ondotnega zemljeknjižnega zakona izvršijo skupno zastavnost glede hrvaških zemljišč, ter se bode ob svojem času pri tu-deželnem glavnem vložku jedino le v razvidnost sprejel obstoj hrvaških skupnih zastav, todá ne, da bi se dotični vložki zaznamovali kot sovložki.

Na zvršiteljev priziv je višje sodišče v Gradci z odločbo 26. septembra 1888, št. 9602 odlok deželnega sodišča potrdilo iz njegovih razlogov ter je potem deželno sodišče odločilo zemljišče v deželni deski za glavni vložek, zemljišče v zemljiški knjigi okrajnega sodišča v Kočevji pa kot sovložek.

III.

K § 14. zemlj. zak.

A. prosil je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani, da na podlagi zastavne listine dovoli na njegovo zemljišče, nahajajoče se v deželni deski, vknjižbo zastavne pravice za kreditne terjatve zemljiško-kreditnega zavoda na Dunaji v najvišjem znesku 15000 gld., potem za dogovorjene obresti do 7% od posamičnih kreditnih terjatev, ter za 2% letne provizije od zneska 15000 gld. Konečno za najvišji znesek 1000 gld. kateri naj služi v pokritje vseh onih dogovorjenih postranskih dolžnosti, ki z glavnico nimajo jednake prednosti.

Deželno sodišče dovolilo je z odlokom z dné 25. junija 1885, št. 4798 vknjižbo zastavne pravice za oba najvišja zneska 15000 gld. in 1000 gld. zahtevo za vknjižbo zastavne pravice glede obresti in provizije pa je odbilo, ker določbe §§ 16. in 17. z. z. vsled njih pravne narave nimajo veljave tudi za kreditne terjatve, kak poseben najvišji znesek pa se za obresti in provizijo v zastavni listini ni določil in tudi v prošnji ne navel. Deželno sodišče je nazora da so propisi §§ 16. in 17. z. z. vporabljeni le glede terjatev, katerih zneski so za časa vknjižbe natančno določeni, ne pa tudi glede terjatev, katere iz dovoljenega kredita utegnejo še le nastati in katerih pripadki se po naravi takega obveznega razmerja navadno tudi prilično ne morejo proračunati.

Če se tedaj noče, da bi obseg hipoteke popolnem nedoločen bil, mora tudi glede obresti in provizije določiti se v § 14. z. z. propisani najvišji znesek.

Za ta nazor govori odločno § 14. z. z.

Pri kreditnih terjatvah določiti je najvišji znesek, do katerega sega zastavnost.

Če bi se prosilčevi zahtevi ugodilo, bila bi zastavljena zemljišča ne samo za najvišja zneska 15000 in 1000 gld. zavezana, ampak tudi za 7⁰/₀ obresti in 2⁰/₀ provizijo, kar pa nasprotuje bistvu določb navedenega § 14. z. z.; kajti ako bi zakonodajalec hotel kreditne hipoteke smatrati za jednake z drugimi hipotekami moral bi zadnji stavek prvega odstavka § 14. z. z. postaviti za drugim odstavkom tega §. Ker pa tega ni storil, dokazuje, da zastavnost pri kreditnih hipotekah sega le do določenih najvišjih zneskov, bodisi da ti nastanejo iz kapitala obresti ali pa družih postranskih obveznostij. To tudi vstreza načelu specijalnosti hipoteke.

Na prosilčev rekurz je c. kr. višje sodišče v Gradci z odločbo z dné 6. avgusta 1885. odlok c. kr. deželnega sodišča spremenilo, uvaževaje, da je rekurent svoje zemljišče zastavil tudi gledé obresti do 7⁰/₀ od posamičnih terjatev ter glede 2⁰/₀ provizije; uvaževaje, da je z določbo 2⁰/₀ letne provizije in najvišjih 7⁰/₀ obrestij od posamičnih terjatev, visokost, do katere sega zastavnost, jasno in natanko določena; uvaževaje, da se s tem ne kruši načelo specijalnosti hipoteke, katero načelo je izraženo v § 14. z. z., ker se iz zemljiške knjige natančno razvidi, do katerega zneska je zemljišče obremenjeno in se tedaj namenu zemljiških knjig, v prid realnega kredita poizvedeti natančno visokost takega zemljeknjižnega stavka, vstreza; končno uvaževaje, da imajo po § 17. z. z. itak le triletni zastanki obresti isto prednost z glavnico.

Opomba uredništva. Nazor deželnega sodišča v Ljubljani izražen je tudi v odločbi najvišjega sodišča z dné 23. aprila 1879., št. 4514. Glej „Jurist. Blätter“ 1879., št. 25.

i) Zasebni obtožitelj ne zadosti propisom §§ 46. in 255. k. p. r., ako predlaga le uporabo zakona (§ 457. k. p. r.).

Friderik B. ovadil je Antona B. zarad prestopka zoper varnost časti, storjenega s tem, da je Anton B. v neki gostilni se izustil o

zasebnem obtožitelju, da je nemškutar, da ni mož in zarad tega ne spada v občinski zastop.

Priče pri razpravi teh besed potrdile niso, a povedale so, da je Anton B. glede Friderika B. rekel: take so volili, kateri so bili nemškutarji, kateri v cerkev ne hodijo in z drugimi babami barantajo. Glasom razpravnega zapisnika je zastopnik zasebnega obtožitelja vzdržal zgolj obtožbo ter predlagal, naj se vporabi zakon.

Okrajno sodišče v L. je s sodbo z dné 26. septembra 1888., št. 1386 obtoženca krivim spoznalo prestopka zoper varnost časti v zmislu § 491. k. z. storjenega s tem, da se je o zasebnem obtožitelju izrazil „da so takega človeka volili, kateri z drugimi ženskami baranta in kateri v cerkev ne hodi.“

Vzklicu obtoženčevemu jè deželno sodišče v Ljubljani s sodbo z dné 16. novembra 1888., št. 9125 vgodilo in obtoženca oprostilo.

Razlogi

Sodba prvega sodnika kaže v sebi dvoje ničnosti, ono po § 281. št. 9, črka c in ono po § 281., št. 7 k. p. r. Prva ničnost zakrivljena je s tem, da je sodnik obdolženca obsodil zarad izrazov „ki z drugimi ženskami baranta“ in „ki v cerkev ne hodi.“ Ti izrazi se v ovadbi ne nahajajo in obtožitelja zastopnik tudi ni pri glavni razpravi pred prvim sodnikom raztegnil obtožbe na te izraze. Če je prvi sodnik mislil, da je z zasebnega obtožitelja predlogom na vporabo zakona obtožba raztegnena, je krušil zakon, kajti propis § 457. k. p. r. velja le za opravitelja državnega pravdnštva, a zasebni obtožitelj ž njim ne zadosti zahtevi §§ 46. in 255. k. p. r. in je v predležečem slučaju tem manje zadostil, ker je težko verjetno, da bi zahteval razpravo o djanjih, katera mu je po izpovedbi pred prvim sodnikom zaslišanih prič obtoženec predbacival. Prvi sodnik obsodil je tedaj obtoženca zarad djanja, o katerem ni tožbe, s tem pa je krušil zakon.

Druga ničnost pa tiči v tem, da v sodbi ni dognano, ali je obtoženec kriv ali ne v ovadbi omenjenega žaljenja z besedami, da je obtožitelj nemškutar in da ni mož. Sodba toraj ne reši obtožbe. Ker se pa obtoženec na zadnje imenovano ničnost ne sklicuje, a uradoma na njo glasom § 477. k. p. r. ozira ni jemati, vzklicno sodišče ne more vporabljeni § 475. odst. 3. k. p. r., ampak je postopati po § 477. k. p. r. vzklicu vgoditi ter obtoženca oprostiti po § 259, št. 2. k. p. r.

